

ANNA ROZĪTE

Dzimusi: 1909. gada 24. februārī Valmieras apriņķa Kauguros
Mācības: Valmieras Kurlmēmo skolā
Nedzirdīgo organizācijā no 1928. gada
Darbs: šūšanas instruktore, amatu klases skolotāja Valmieras skolā, Valmieras kluba vadītāja
Sabiedriskie nopelni: Valmieras nodaļas priekšsēdētāja (1954 — 1967), pašdarbības aktrise, dzejniece
Goda biedres nosaukums piešķirts 1988. gadā
Mirusi 1997. gada 9. novembrī

Sabiedriskās un kultūras dzīves organizētāja, dzejniece

*Bet pastāv Zeme, Debesis un Saule,
Mums dotais tēvu Darba tikums —
Kā latvju tautas svētais likums.*

Anna Rozīte dzirdi zaudēja bērnībā pēc izslimotā šarlaka un difterijas. Vienpadsmit gadu vecumā sāka mācīties Valmieras Kurlmēmo skolā, ko beidza 1924. gadā, iegūstot sešu klašu izglītību.

Tu, skaistais skolas laiks...

Atceroties skolas gaitu sākumu, A.Rozīte savās atmiņās raksta: *«Pēc pirmā pasaules kara 1920. gadā*

māte mani atveda uz skolu. No lauku klusā miera nākušai viss likās jauns un neparasts. Bet skolā Gaujas kalnā pirmo reizi ieejot, jutos ārkārtīgi savādi un neomulīgi. Domāju, māte mani aiz pārpratuma iavedusi nez kur citur, tikai ne skolā. Nevarēju saprast, kāpēc visi bērni tik savādi mētājas ar rokām un vaibstās. Man kļuva pat baisi, un es sāku raudāt. Domāju — bērni ir slimi, nenormāli. Tikai vēlāk sapratu — šie bērni nedzird tāpat kā es. Un viņi savā starpā «sarunājas» ar zīmēm, žestiem.» (Informācijas Biļetens, 1976, Nr. 4, 2. lpp.)

Nedzirdīgo dzīvesstāsti liecina, ka šādas vai līdzīgas izjūtas bijušas ne vienam vien nedzirdīgam bērnam, kas agrā bērnībā dzīvojis vienīgi ģimenes lokā. Skolotāji un citi skolas darbinieki bija tie, kas palīdzēja mazajai Annai iejusties jaunajā vidē, deva zināšanas — pamatu visai tālākajai dzīvei.

Jau pieminētajās, pēc daudziem gadiem rakstītajās atmiņās A. Rozīte ar sirsnību un pateicību atceras viņus: *«Nav tikai vairs mūsu vidū daudzu skolotāju, ko vēl gribētos redzēt, apsveikt, ziedu pasniegt un mīļu paldies pateikt. Nav skolotājas Annas Mansones, ko atceros ar dziļu cieņu. Viņa bija ļoti draudzīga un sirsnīga. Nav stingro skolotāju Elzas Aleksandrējas un Kristīnes Dūkas, kuras tik daudz spēka ziedoja, lai iemācītu nedzirdīgajiem bērniem skaidru skaņu valodu.*

Nav enerģiskā Hugo Trauberga un vienmēr humorpilnā Kārļa Mendziņa, kurš tik savdabīgi un interesanti prata savaldīt mūsu lielākos palaidņus un aušas, uzzīmējot uz tāfeles trāpīgas un izteiksmīgas vaininieku karikatūras visa klases kolektīva izsmieklam.

Sen zem mētrām mūža mierā Valmieras kapos dus skolas saimniece Paulīne Zemniece. Daudz un pašreizdzīgi strādādama, viņa savus soļus neskaitīja. Viņa bija gan virtuvē, kur viņas vadībā gatavoja sātīgus ēdienus skolas kopgaldam, gan veļas noliktavā, kur

izsniedza audzēkņiem apģērbus, apavus, veļu, gan izolatorā, kur saslimušajiem iedeva zāles, noglaudīja galviņu. Viņa bija apbrīnojami nenogurdināma, vienmēr mīla un sirsnīga kā māte pret visiem.» (No atmiņu pieraksta «Tu skaistais, skaistais skolas laiks...»)

Amats — dzīvei zelta pamats

1928. gadā A.Rozīte Gailītes rokdarbu darbnīcā Valmierā apguva rokdarbnieces iemaņas. Savas zināšanas viņa vēlāk papildināja Rīgā, J. Meiberga piegriešanas kursos, kur apguva sieviešu apģērbu zīmēšanu un piegriešanu (1949).

Savu zināšanu papildināšanu un jaunu darba iemaņu apgūšanu A. Rozīte uzskatīja par ļoti svarīgu faktoru ikviena cilvēka pilnveidē. 1939. gadā publicētajā rakstā «Aizmirsti ļauno» atrodama šāda viņas atziņa: «Mācīties katru dienu jaunu derīgu darbu nekad nebūs par daudz. Tad ar vēl lielāku tiesību drīkstēsīm skaitīties par vērtīgu cilvēku.» («Kurlmēmo Dzīve», 1939, Nr. 2, 3.-4.lpp.)

Šo domu viņa izvērš mūža otrajā pusē rakstītajās atmiņās. Atceroties savu Valmieras Kurlmēmo skolu un skaisto skolas laiku, viņa raksta:

«Skola, mana skola! Kāda tu biji toreiz, un kāda tu esi šodien! Cik daudz šie vārdi izteic. Ikvienam skolā aizrit bērība, pusaudžu gadi, jaunība.

Ar skolu saistās pats svarīgākais, pats dārgākais un gaišākais. Skolā mostas pirmās jūtas — draudzība, mīlestība, pienākuma apziņa, lepnums.

Skola veido personību — briedina raksturu, gri-basspēku, pasaules uzskatu. Un beidzot — skolā noskaidrojas arī tieksmes, spējas, intereses par nākamo profesiju.» («Informācijas Biļetens», 1976, Nr.4, 2.lpp.) Tas skaists slavinājums ne tikai dzimtajai skolai, bet arī ikvienai skolai kā personības veidotājai.

1936. gadā Anna mantojumā ieguva māju Valmierā un pārcēlās uz dzīvi tajā. Iztiku viņa sāka pelnīt, gatavojot izšuvumus Klētnieka rokdarbu veikalam, pēc cita veikala pasūtījuma vēlāk sāka šūt arī priekšautus.

1944. gadā padomju armija nopostīja lielāko pilsētas daļu. Nodega arī Annas māja. Vēlāk Anna dabūja istabiņu Lucas muižā, kur atradās Dārzkopības skola. Līdz 1947. gadam viņa tur strādāja par apkopēju. 1948. gadā viņa sāka strādāt par šūšanas instruktori, vēlāk — par šūšanas amatu klases skolotāju Valmieras Kurlmēmo skolā.

Ar atbildības nastu plecos

Anna Rozīte ir nesaraujami saistīta ar nedzirdīgo sabiedrības dzīvi. Jau 1928. gadā viņa iestājās Vidzemes Kurlmēmo biedrībā. Savās atmiņās viņa raksta, ka biedrības organizatoriskā darbā ļoti daudz palīdzēja Valmieras Kurlmēmo skolas direktors E. Ulmanis, skolotājs H. Traubergs—Tērauds, K. Alksnis u.c. Kā aktīvākos nedzirdīgo biedrības biedrus viņa ir nosaukusi burtlici R. Bērziņu un drēbnieku E. Krūkli.

A. Rozīte savās atmiņās raksta, ka 1954. gadā viņai kā nākamai Valmieras nodaļas vadītājai—instruktorei tika nodoti karā izglābtie Valmieras nodaļas nedaudzie dokumenti. Darbu ļoti apgrūtināja tas, ka tolaik nedzirdīgiem valmieriešiem nebija savu telpu, tāpēc viņi pieņēma Valmieras skolas direktora laipno piedāvājumu izmantot klases telpas, bet lielākiem pasākumiem — zāli. Dažreiz nedzirdīgie valmierieši sapulcējās Valmieras veco ļaužu pansionātā, bet vasarās biedrības biedri pulcējās arī brīvā dabā.

Laimīgākā diena

A. Rozīte bija arī kluba vadītāja. Pateicoties Annas organizatoriskajām spējām, 1962. gada 24. aprīlī Valmieras nedzirdīgo nodaļa tika pie savām mājām. Šo

dienu Anna Rozīte uzskata par Valmieras nedzirdīgo laimīgāko dienu, jo beidzot viņiem bija savs klubs, kur izvērst rosīgu darbību. Nodaļas klubā sāka darboties dažādi pulciņi: dramatiskais pulciņš, zīmju valodas izkopšanas, rokdarbu, sporta un citi pulciņi. Tika rīkotas interesantas ekskursijas, organizētas daudzas sporta sacensības ar tuvu un tālāku Nedzirdīgo biedrības nodaļu piedalīšanos, iestudētas teātra izrādes, kurās spēlēja arī pati kluba vadītāja.

Viņas līdzgaitniece Dzidra Mieze atceras, ka A. Rozīte aktīvi organizēja kultūras un sporta dzīvi, dramatiskais pulciņš devās vairākās viesizrādēs — uz Liepāju, Rīgu, Ventspili, Rēzekni, kā arī uz Tartu un Pērnavu Igaunijā. Viņa ļoti centās iesaistīt nedzirdīgos kluba dzīvē.

Savās atmiņās A. Rozīte raksta, ka lielu palīdzību pulciņu darbā sniedza Valmieras Kurlmēmo skolas skolotāji A. Ramanis, J. un Dz. Spalviņi, Sk. Treimane, K. Janelsīte, K. Kviesis un A. Tīce.

Viņa organizēja daudzas lekcijas, kuras lasīja ārsti, skolotāji, kultūras darbinieki. Tolaik nodaļai nebija zīmju valodas tulka. Dažas reizes sabiedriskā kārtā izpalīdzēja Rīgas nodaļas tulki.

Valmieras nodaļas sabiedrisko dzīvi Anna vadīja līdz 1967. gadam. Viņai daudz palīdzēja nedzirdīgie aktīvisti V. un M. Bergmaņi, A. Bāliņš, Dz. Mieze, E. Birzgalis, J. Kļaviņš, V. Šetkins u.c.

Vienatnē ar balto papīra lapu

Annai Rozītei patika rakstīt. Viņa savus sacerētos dzejoļus, tēlojumus un miniatūras publicēja žurnālā «Kurlmēmo Dzīvē», vēlāk — citos nedzirdīgo izdevumos. Kaut arī ir izdevies apzināt tikai dažus A. Rozītes dzejoļus — publicētos un rokrakstā palikušos, tie liecina, ka viņai bijusi dzejnieces jūtīgā dvēsele, poētiska

pasaules uztvere un talanta dzirksts. Savos dzejoļos viņa pauž mīlestību pret Latviju un dzimto novadu, tās dabu un cilvēkiem. Vidzemes un A. Rozītes dzimto māju apkārtnes skaistā daba un rakstītājas noskaņojums radījis iedvesmu emocionālajam dzejolim «Ziemas prieks»:

*Es ilgi gaidīju, kad daba baltu villainīti segs
Pār palso zemi, kokiem, aizsalušo Gauju.*

*Caur zariem atmirdz sārtais saules riets,
Glauž pārslas vaigu...Smaida debess zilā...
Un dvēs'li pārņem kluss un mierīgs prieks.*

(«Kurlmēmo Dzīve», 1935, Nr.1, 10.lpp.)

Dziļa mīlestība pret Latviju, sāpe par tās nebūšanām un liela ticība latviešu tautas gaišai nākotnei izskan izjustajā dzejolī «Es saku — Latvija»:

*Kaut manā zemē dadži, usnes aug
Un sila priedēs vēji apklusuši ...*

*Es saku — neticiet, ka tauta iznīkst,
Kaut mazbērniem vēl migla acīs.
Bet pastāv Zeme, Debesis un Saule,
Mums dotais tēvu Darba tikums —
Kā latvju tautas svētais likums.*

Dzejolis «Ziemas prieks» ir publicēts 1935. gadā. «Es saku — Latvija» saglabājies bez datējuma, acīmredzot tapis ap 1990. gadu. Tas liecina, ka A.Rozīte dzejai pievērsusies ne tikai jaunībā, bet arī mūža nogalē. Vai ir saglabājušies vēl citi viņas dzejoļi? Kur tie meklējami? Apzināsim un apkoposim tos, publicēsim labākos!

A.Rozīte rakstīja arī avīzei «Kopsolī» — par saviem biedriem, Valmieras nodaļas pasākumiem un skolas aktivitātēm.

Aiziešana

Sūri un smagi bija A. Rozītes dzīves pēdējie gadi. Gandrīz pilnībā bija zaudēta acu gaisma, dienas ritēja vientulībā un pamestībā. To dienu traģiku izsaka viņas dzejoļa rindas:

*Nāc, gaismas rīts, dzen projām tumsas ēnas,
Nes saules starus gurdai dvēselei;
Dod spēku celties pāri šaubu miglai
Un traukties pretī gaišai nākotnei un nāvei....*

Gadu un atstumtības nasta izrādījās pārāk smaga. A. Rozītes dzīves pavediens pārtrūka 1997. gada 9. novembrī. **I.I.**

Anna Rozīte bija gaišs, gudrs un stiprs cilvēks ar redzīgu skatu un jūtīgu dzejnieces sirdi. Kā novēlējums mums visiem skan viņas 1935. gadā rakstītie vārdi:

«Mīliet savu dzimto zemi un paliekait pie tās!»

